

is egyre-másra kibocsátott megkülönböztető intézkedésektől. Tudták azt is, hogy a zsidótlanító osztagok a Budapestet övező településeket a kormányzó döntése ellenére is „zsidómentessé” tették. Nyugtalanságukat csak fokozták Eichmann kistarcsai akciói.

Horthy döntése mégis újjáélesztette bennük azokat az illúziókat, amelyeket a német csapatok bevonulása előtt, sőt a vidékről való deportálás idején is tápláltak. Mint általában a magyar zsidók, nem voltak jól tájékozottak a nácik által ellenőrzött Európában másutt lezajlott zsidóellenes hajszákról. Alapjában véve becsületos, dolgozó, de anticionista és asszimilációpárti vezetőik irányítása alatt a hozzájuk eljutó információkat az antifasiszta propaganda által terjesztett rémhíreknek tartották. Következésképp struccpolitikát követtek a vezetőik által diktált rövidlátó taktika szellemében; nem tiltakoztak nyilvánosan a Lengyelországban és másutt hozott brutális zsidóellenes intézkedésekkel szemben; nem nyújtottak érdemleges támogatást külföldi testvéreiknek,⁸⁵ semmiféle elővigyázatossági intézkedést nem hoztak, nem számoltak a lehetséges tragédiával. Abban a szilárd meggyőződésben, hogy a Horthy-rezsim megvédi őket, hajlottak „speciális” státusuk túlértékelésére, s úgy okoskodtak, hogy ami megtörtént Lengyelországban, semmiképp sem történhet meg Magyarországon. Amikor Magyarország északkeleti részeiben megkezdődtek a deportálások, az „asszimilált” nyugati országrészekben és Budapesten élők úgy érveltek, hogy csak a „galíciai” zsidókat telepítik át a „hadművelési övezetekből”; végül, amikor a dunántúli zsidókat deportálták, a budapesti zsidók úgy érveltek, hogy ami vidéken történt, az semmiképp sem történhet meg a civilizáltnak vélt fővárosban, a külföldi diplomaták szeme láttára. Csak akkor ébredtek rá a valóságra, amikor már az elővárosi közösségek zsidóit is deportálták, és amikor július elején Budapest utcáin feltűntek az első kakastollas csendőrök.

A budapesti zsidók félelmei Baky puccskísérlete idején elmélyültek. Horthy július 7-i bejelentése után enyhültek, de újra fokozódtak közvetlenül augusztus 5., illetve augusztus 25–26., a deportálásokra kitűzött két újabb határidő előtt, míg a Horthy-rezsim uralma tartott.

Amellett, hogy a deportálások Damoklesz-kardja állandóan a fejük fölött lebegett, a budapesti zsidók az életük minden mozzanatát befolyásoló diszkriminatív „törvényes” rendelkezések állandó pergőtüzének is ki voltak téve. A budapesti zsidóság még ezeknek a rendeleteknek a bevezetését is megmagyarázta magának: annak bizonyosságául fogta fel, hogy meg akarják kímélni az életüket. „Különben miért hozná meg ezeket a kormányzó?” – okoskodtak.

Kulturális és oktatási helyzet. A kulturális-oktatási szférában a zsidók